

LA NOSTRA TERRA

REVISTA MENSUAL DE LITERATURA, ART I CIÈNCIES

EL BALL REGIONAL

Copeo, copeo, copeo traidor:
roseta encarnada,
si t'he agraviada
jo et deman perdó...

Munta l'estrofa pura sobre la litúrgia del ball dins el dolç compàs de la música, i en mig de la rotlada il·luminada pels festers, sota la volta constellada, volten airoses les parelles: en cada galta una rosa i en cada cor l'emoció.

Tot és color i harmonia a la claror del foc i en la penombra de la nit. Faldes lluentes, joies que brillen, pits que esclaten dins el gipó ajustat, i cares belles i colrades que ressalten entre les randes blanques dels volants. Hi ha perfums de roses i alfabregueres que es mustien, sentors del camp obert, i monorrítmica cançó de grills que acompanya el gemec nostàlgic de les xeremies.

Els cavalls equinen fermats a les branques dels arbres; els carros envelats guarden el so tranquil de l'infant retut; l'església del Patró, tota encesa i endomassada, amb canyes i poll al portal i murtra al trespol, agombola la padrina orant, i, a la cantonada, contrallum, hi ha florit un amor nou.

Quan acaba la festa, el gall canta a l'estel de l'alba, s'allunya

PERTANY A LA BIBLIOTECA
DE
L'ATENEU BARCELONÈS

a l'enfora el renou del darrer carretó que roda cap a les cases amagades dins la vall muntanyenca, i entren al clos el silenci i la pau.

Però el regust de la festa s'escampa per tot el poble i per les possessions foranes. S'han congriat esperances, s'han enrunat castells d'illusió, hi ha hagut decepcions i alegries, i l'abella brunzent de l'enveja i de l'odi ha clavat el fibló.

Adesiara, l'estrofa de la gaia cançó sura pel camp solitari com un bell record, i el glosador innominat ha teixit una nova joia que brilla i perdura dins l'arxiu popular de la poesia.

Així ens agrada de veure el nostre ball regional, saba de la terra neta d'impuresa. Però ara, malauradament, ja va perdent el seu caire tradicional, per convertir-se en una cosa artificialosa mancada d'encant i de poesia pagesívola, en una cosa sense aroma i sense color.

I és que el nostre ball, per ésser bell i per no ésser ridícul, ha d'estar voltat de tots els factors que el prestigien i l'enriqueixen: el lloc, l'ambient, els vestits dels dançaires, els instruments de l'orquestra, la glosa mallorquina; tota aquesta polsimada de sal etnogràfica i folklòrica que sosté l'airós edifici del nostre costumari.

I és, sota aquest aspecte etnogràfic i folklòric, que nosaltres defensem el ball regional i el volem guardar de tota impuresa, així com s'estotja en el més íntim del cor la festa familiar que ens donà nom, i es conserva com un tresor i amb orgull el fet gloriós i cabdal de la història pàtria.

El ball regional d'avui, tal com se'ns presenta, no és del nostre gust. Un ball de boleros, jotes, copeos o mateixes, a un poble pagès, en el qual les balladores s'habillen amb les modes de la ciutat i porten els cabells tallats à la garçonne, ens sembla tan ridícul, com el mateix ball fet a la ciutat moderna amb pageses de guardarroba. Tot té el seu punt i la seva hora, i fora d'això sembla una fressa de carnes-toltes.

La riquesa tradicional, l'esplendor folklòrica, s'ha de conservar amb els materials de la més pura autenticitat i s'ha de mantenir incontaminada d'exotismes i impureses, perquè s'ha de tenir present que del sublim al ridícul sols hi ha una passa, i aquesta és ben fàcil de donar.

Darrerament, uns quants esperits selectes enamorats de la nostra tradició, sense cap ajuda oficial i responent únicament al seu entusiasme individual, i per això són més honorats encara, han intervingut, ben encertadament per cert, en l'organització d'algunes festes

populars, oferint premis a les millors parelles de ball regional que més bé ballessin i més bé vestissin, estimulants així la gent i fent re-
florir amb tot esplendor els nostres costums ancestrals.

Aquesta iniciativa particular fou ben acollida i comentada, i trobà, com era d'esperar, el ressò escaient en totes les persones de bona voluntat i sentiments educats, que tenen Mallorca dins el cor. Per això, responent a la benemèrita gestió privada, es vol constituir a la nostra Ciutat una Societat que tindrà per únic objecte la defensa i depuració estètica dels nostres balls.

No hem de parlar de l'eficàcia benafactora que aquesta nova Societat ens pot donar en els nostres balls, perquè, sense cap esforç, és ben comprensible per tothom. Els nostres balls populars s'havien convertit en una cosa exòtica sense cap caire estètic, ni artístic; restaven deformats els vestits dels dançaires, la música, la lletra de les cançons, i el mateix ball, i contra això ha vingut a actuar en bona hora la gent de bon gust acoplada sota una senyera folklòrica i, per tant, patriòtica.

Copeo, copeo, copeo traidor:
roseta encarnada,
si t'he agraviada
jo et deman perdó...

VIRTUTS DE LA PARAULA

A UN AMIC POETA

—No puc expressar tot allò que voldria. El llenguatge és un instrument tan pobre!

—No malparleu del llenguatge, que el verb és cosa sagrada. Recordau l'*Elogi de la Paraula*...

—Sí, sí, En Maragall té raó—potser és el meu art que manca de recursos—, però a mi també em sembla tenir-ne una mica. ¿Pot la paraula—un so, una vibració—trametre'ns el pensament amb tota la seva intensitat originària? ¿Pot el llenguatge donar altra cosa que una idea aproximada dels nostres sentiments, de les nostres sensacions? Mai no podrà suplir l'experiència directa. Els mots són sempre pàl·lids devora la realitat. Hi ha quelcom que no s'entén ni s'endevina fins que personalment s'experimenta. Per a mi, el llenguatge no és prou ample per encabir-hi els nostres sentiments quan són molt forts, ni les nostres idees quan són ben acorades, ni les nostres visions del món exterior quan són massa delicades o magnífiques. Recordau allò que diu el P. Granada en aquell meravellós capítol IV de la *Guía de pecadores*, parlant de la Redempció: *Mejor sería adorar en silencio este misterio que borrarlo con la rudeza de nuestra lengua*, etc. Jo no puc llegir vora la mar poesies de la mar, perquè, llavors, el llenguatge no em diu gaire cosa; pitjor encara: m'enterboleix el que veig. Déu ha expressat les seves idees realitzant-les, i aquest idioma—la realitat—només molt pàl·lidament podem traduir-lo als nostres, convencionals i sense cap relació intrínseca entre llurs mots i allò que aquests representen. Jo, només quan les visions són ja record, puc agafar la ploma per descriure-les.

—Parlau eloqüentment, i dieu coses que, en certa manera, subscriuria. El místic castellà tenia massa raó perquè jo tracti d'impugnar-lo. Però a mi tampoc no me'n falta... Mireu—és aquest un tema que m'interessa molt—, la paraula no crea res, no és

aquesta la seva funció, dins l'ànima del qui l'escolta: la paraula suscita, evoca una idea, un sentiment, un objecte prèviament coneguts, o imaginables per comparació amb altres que coneixem en algun grau. ¿Com pot una mare—em diríeu vós—donar amb paraules una idea del seu amor maternal? Molt fàcilment, si parla a una altra mare, o només que sia a una donzella d'instints veritablement femenins.

Per això, l'escriptor deu renunciar a fer-se entendre de tothom; però que no dubti que aquells que en sien capaços l'entendran, si ell sap de veres expressar-se. La paraula és un vehicle que admet qualsevol càrrega, però només pels preparats a rebre-la. La seva virtut és tal que transporta fins el mateix inefable—és dir, allò mateix que amb mots no s'expressa—: vejau el *Cant espiritual*, de Sant Joan de la Creu, ple de músiques del cel que depassen evidentment, no sols la literalitat del sentit directe, sinó el mateix símbol.

El llenguatge no és convencional; pot ésser-ho l'esperanto, però mai una llengua viva, on cada paraula entranya un misteri d'eficàcia. Jo gosaria afirmar que, dita i rebuda en estat de gràcia, la paraula és un mitjà de comunicació perfecte, tant que una descripció inspirada—no tenc per què defugir el terme romàntic—pot, expressant-ne l'ànima, fer sentir una realitat millor que la mateixa contemplació directa—cosa que s'esdevé sovint en l'obra dels grans poetes, que revelen als lectors de sensibilitat menys afinada i de visió menys intensa que la d'ells, allò que només confusament havien sentit davant la natura.

A la memòria em ve, entre molts d'altres, aquell vers d'En Maragall:

Mar brava, mar verda, mar escumejanta...

I aquells altres:

*Jo he escoltat ton etern ai
solitari de la nit,
aquell enrogallat crit
qui no s'acabava mai...*

He dormit dos anys vora el Cantàbric, i la seva clamor en les tenebres desertes, omplenant les nits hivernals, m'ha estat una veu familiar: no sabria dir-vos el poder d'evocació que tenen per a mi aquests quatre versos.

Recordau els *Goigs a la Verge de Núria*, la *Processó de Setmana*

Santa, El romiatge dins la nit. És dubtós que la vall pirenenca, “voltada de soledats”, i “les ombres transparents” de la nit del sant Divendres, i la indicible efusió de la *Stella matutina* sobre els alzinars de Lluc, hagen pogut fer a En Maragall, a En Costa, a En Riber, una confiança més plena que la que trobem en aquests poemes.

Evidentment, el calfred que ens produeix a nosaltres, no el sentiran tots els lectors. Però la culpa no és del llenguatge, que ha admès i servat ben viva tota la càrrega d'emoció que el poeta li confiava. Si aquest vol ésser-nos sincer, dirà, no sols que ha restat content de la seva obra, sinó que ha romàs en èxtasi davant ella, sentint aquella emoció originària acrescuda i enriquida dins unes estrofes talment trobades, con un do gratuït del cel. D'això, Mestre Ruyra en sap i ens n'ha dit alguna cosa.

—Així, ¿creieu vós substituïble la contemplació directa per la lectura, l'objecte real per la seva expressió artística?

—Al contrari: són dues coses diferents, que com notau vós mateix, no deuen posar-se de costat. No perdeu de vista que l'expressió artística de la realitat és una altra realitat amb bellesa pròpia. Quan llegiu *El Pi de Formentor*, d'En Costa i Llobera, no admirau un tros de la costa brava: admirau la seva superba transfiguració dins l'ànima del poeta.

Però això ja ens menaria més endins i més enfora...

M. FERRA

EL TRIANGLE LLUMINÓS

CAP ésser humà no hi havia a la Terra. El vel espès de les tenebres tot ho embolcallava. El silenci era absolut. Ni la vida, ni la mort tenien fi, ni principi. L'infinit imperava.

El sol omplí l'espai de claredats i el primer raig de llum ferí la Terra. A la seva escalfor, i per gràcia divina, el món entrà a la vida i prengué moviment i tot ell s'extremí en activitats creadores. Els ecos es despertaren a les remors inicials i s'esvaí per sempre el silenci.

Una potent força interior, com un gran cor que comencés a bategar, commogué tota la Terra. Els cataclismes geològics es produïren arreu i la seva grandiositat caòtica no conegué límits, ni contenció. Les fantàstiques pressions incalculables feren i desferen continents, crearen mars i aixecaren muntanyes, i el temps passava, sota l'arc del sol, incomptable i etern.

Hi hagué èpoques de repòs i de tranquil·litat i pau en els elements. I el repòs portà la sedimentació de la matèria i amb ella l'estructuració dels grans relleus, i la tranquil·litat fou tot dinamisme, i la pau congrià noves forces en el si de la Terra. I quan aquestes forces interiors arribaren a ésser excessives, i la seva potència fou superior a la resistència de la crosta, vengué la dilatació, i els cataclismes monstruosos es presentaren de bell nou.

Terratrèmols formidables trossejaren la Terra, els mars es precipitaren en la gola insadollable dels abismes oberts i deixaren en sec vastes regions; els volcans espetegants badaren arreu les seves boques fumoses i vomitaren nous continents de les seves entranyes; els trons i els bramuls subterranis repercutiren trontollant dins la immensitat de l'espai, il·luminat de resplendors sinistres; i la pluja caigué, intermitent i abundosa, inundant valls i comellars, i les dents de vidre de l'aigua rosegaren la roca i obriren pas als rius i als torrents, i les fonts esclataren.

Després, una estranya vida vegetal, ufanosa i pletòrica, i una monstruosa vida animal feren la seva aparició. I, més tard, l'ésser

humà plantà l'ensenya de la seva intel·ligència dominant sobre la Terra, i semblà que el vell món, hiperbòlicament, retornava a la infància i que l'alba clarejava per primera vegada.

L'home prengué possessió de la Terra verge de tot llinatge encara, i estengué a poc a poc els seus reialmes, i hagué de lluitar llargament contra les feres monstruoses que la poblaven, i es presentà, amb la lluita, el treball i la victòria i la mort. I l'ésser prehistòric, a l'escalfor del primer foc sagrat, al redòs familiar de la caverna tenebrosa, aixecà els fonaments d'una cultura bàrbara i primitiva, per arribar, pedra sobre pedra i a través dels mil·lenis, a bastir l'imponent edifici de la civilització actual.

En el que avui és mar Mediterrània no hi havia cap illa, i els contorns dels continents que el tanquen eren ben distints dels actuals, quan un nou cataclisme geològic extremí la Terra de pol a pol i les grans pressions internes renovellaren el seu aspecte geogràfic. Caigueren trencades les columnes d'Hèrcules; l'Atlàntida es submergí tràgicament sota l'Oceà; es buidà el mar Saharià i aparegué la sorra del desert; el Nord de l'Àfrica pressionà l'Europa, i d'aquesta pressió, en un part formidable i grandios, s'alçaren del fons de la Mediterrània les illes Balears, auriolades d'escumera blanca, incrustades de fòssils, regalimant la pedreria resplendent de l'aigua, guspirejant les seves crestes daurades al sol, embriagant amb la seva sentor salabrosa.

Una raça gegant volgué lluitar un dia amb els déus mitològics, i fou vençuda. Hagué d'amagar la seva supèrbia i el seu orgull humiliats i s'establí a Mallorca. Aquells homes gegants, a cops de clava, esfondraren les portes dels covals meravellosos i en ells descansaren, i restaren hipnotitzats per sempre més davant la força de la gota d'aigua que tot ho transforma i embelleix.

Les races humanes entraren en discòrdia, el mal triomfava sobre el bé, l'home es cregué semidéu, i de l'Altura vengué el càstic. El diluvi universal, amb les seves rierades escumejants i tumultuoses, tot ho arrasà, i quan al cel s'obriren les clarianes del sol, el colom blanc de Noè deixà caure el brot d'olivera, i una nova raça germinà en la pau paradisiàca de l'illa.

El nou poble habità els covals oberts en les entranyes de la terra mare, s'alimentà dels fruits saborosos que, pròdiga, oferia Natura, i de la caça. I aquella gent, nua de cos, colrada pel sol, amb l'agilitat de la vida salvatge, tenia la figura gràcil i esvelta de les estàtues clàssiques, i els còdols de les seves bassetges, brun-

zents dins l'aire, amb força formidable, ferien on l'ull posava l'esguard, i foren, més tard, l'espant de romans i cartaginesos. Aquella raça primitiva i bàrbara aixecà els talaiots i bastí les navetes, amuntegant, un sobre l'altre, els grans blocs de pedra que la vellúria mil·lenària no ha pogut encara espoltregar i que s'alcen, com fites del passat tenebrós, en les nostres garrigues odorants de romaní i de llençisquera.

La vida pacífica dels primitius pobladors fou interrompuda per l'arribada a l'illa dels beocis grecs, els quals, complint la profecia de Cassandra, filla del rei Príam de Troia, que posseïa el do de vident per gràcia apollínia, foren llançats a les nostres costes, empeses llurs naus pels temporals, i posaren el peu al Pentaleu que ells motejaren. Aquesta gent va corrompre els bons costums dels naturals amb els vicis i les llibertats de Grècia que ells importaren, i així féu l'entrada al món civilitzat d'aquelles èpoques la Mallorca inconeguda. El bou de bronze fou l'ídol adorat,—com a símbol d'aquell que fou guia de Cadí en l'emplaçament de Tebes per manament d'Apol—, que donà el nom a la Beòcia, i encara, quan es cava la terra es troben, adesiara, soterrats pel temps, els banyams litúrgics i els caps de bou idolatrat.

El temps passà, i un jorn, quan el sol s'havia capbussat dins el mar i la nit avançava, els mallorquins, consternats, veieren el cel il·luminat de resplendors rogenques i sinistres, com si els carmins de la posta no poguessin esvair-se. I fou que tota la cadena de muntanyes que separa la França de la Ibèria era una pira immensa: tot el bosc s'havia incendiat i el foc incontenible corria, en flames fantàstiques, des de la Mediterrània al Cantàbric i espargia les seves tràgiques claredats fins ben endins del mar i de la terra. L'alta serralada prengué el nom de Pirineus d'aquella pira incandescent i enorme que, com una fornal disforge, va fondre la terra i la pedra, i inundà, amb les seves rierades de foc, els vessants i les planes. I quan les flames s'apagaren i les darreres glopades de fumassa es diluïren dins l'infinit, aparegué l'ossada hòrrida i negrenca del Pirineu que afitorava el blau del cel amb les seves crestes punxagudes, i, dins les valls i comellars, com en el fons de calderes grandioses, guspirejà, encegador, l'or i l'argent, que amb la immensa calor del foc s'havia destil·lat de les venes metàl·liques soterrades en les entranyes de la serra. Els fenicis—aquella raça de nas fi i sentit despert, que com les fures es sabia ficar a tots els caus treient-ne la pressa—sabadors de la riquesa que havia apare-

gut, la qual no era apreciada pels naturals d'Ibèria, es presentaren a traficar i n'obtingueren un gran fruit. En un d'aquests viatges desembarcaren a Mallorca i s'hi establiren, i prest, les factories i les naus auriolaren l'illa, com els eixams d'abelles al voltant del buc.

Per aquell temps, els argonautes, corsaris grecs comandats per Hèrcules el Tebà, solcaren amb llurs naus les aigües blaves de la Mediterrània en cerca de tresors, i en arribar a les costes de Mallorca, demanaren als naturals or i argent. Els mallorquins que no posseïen cap riquesa, ni més or que el de la seva pau i llibertat, ni tan sols compregueren el significat de la demanda, i, creient els invasors que aquella actitud era astúcia disfressada d'ignorància i candor, sotmeteren a tortura el rei de l'illa, Bocoris, descendent de Baleus. Convençuts, però, més tard, que cap tresor abscondia aquesta terra, retornaren a llurs naus i l'abandonaren amb el rastre de les seves esteles fosforescents. I, des d'aquella data, recordada amb horrura i escrita amb sang, cap moneda ni cap present valuós admeteren mai els mallorquins, i, a canvi dels bons serveis que prestaven els famosos foners en els exèrcits de cartaginesos i romans, sols demanaren i obtingueren abundantment belles dones i bon vi, elements els més estimats en les seves bacanals brutals i salvatges.

Els fills de Cartago l'africana, néts d'aquells fenicis de Tiro i Sidònia que temps abans havien senyorejat Mallorca, volgueren recobrar les factories que aquells tenien a la nostra terra, i així fou com els cartaginesos arribaren a les nostres costes, i, a força d'afalacs als naturals, aconseguiren poblar alguns punts del litoral i aixecar-hi els primers monuments. Estant de pas Amílcar Barca i portant amb ell la seva muller, bella i riquíssima matrona espanyola, a punt d'infantar, es detengué i la féu recluir al temple dedicat a la deessa Juno propícia als parts, erigit a l'illa Triquadra, coneguda avui amb el nom de Conillera, i en ella tengué lloc el naixement august de l'immortal Aníbal, el ressò guerrer del qual havia d'omplir el món de remors bèl·liques.

La situació privilegiada de l'illa, col·locada al bell mig de la Mediterrània, entre les dues colossals potències d'aleshores, Roma i Cartago, la convertí en centre de pirateria, nial d'àligues marines, i no passava nau ran de la costa que no fos apressada pels mallorquins. Això determinà els romans—que ja eren senyors de Catalunya—de conquerir-la, i, un bon dia, els trirrems de la Ciutat

eterna, erissats d'espases i de llances lluents, es presentaren a les nostres aigües. El cònsol Quintí Cecilli Metellus Balearicus, comandava la host, i, no sense esforços i encontres sagnants, i per virtut de l'enginy, aconseguí Mallorca i la incorporà al domini de la Roma augusta. Els nous senyors bastiren i fortificaren amb ampla cinta de murada les ciutats de Pollentia i Palma, fundaren altres poblacions i imposaren a l'element indígena la seva llengua, els seus costums, i les seves sàvies lleis. I, com si pressentissen la proximitat del gran esdeveniment que havia de commoure el cor de la Terra i obrir de pit en ample les portes del Cel, introduïren l'arada, plantaren la primera vinya i empeltaren l'ullastre, i oferiren així el pa i el vi a la consagració i l'oli a la llàntia vigilant, papallona de llum que venç l'aligot negre de les tenebres. Roma abocà sobre la nova província tots els dons, i la féu gran i esplendorosa amb la seva abundància. Inclús les aigües es tornaren llatines i es batejaren a l'entorn de les illes amb el nom de Mare Nostrum, i els Cònsols i Senadors de la república vestiren la toga pretexta, blanca i purpurada dels mallorquins. Durant el domini romà a Mallorca, a Betlhem de Natzaret neixia l'infant Jesús, adorat pels tres reis de l'Orient, i en la història del món es senyalava, amb lletres d'or resplendent, l'entrada a una nova civilització. Poc temps després d'aquest esdeveniment—el més memorable dels segles—, es predicava la nova llei als habitants d'aquestes contrades, i fructificà, pletòricament, com la bona llavor en terra assaonada, i els oratoris i les basíliques sagrades s'aixecaren per adorar el Déu dels cristians.

Però quan el treball i la pau havien abocat a mans plenes sobre Mallorca els dons del benestar i la prosperitat i l'abundància, els gods—una branca d'aquella raça nòrdica de la Scithia, d'ulls blaus i cap d'estopa i el fibló punyent del vandalisme al cor—avasallà les Balears amb l'impuls de la seva rierada inundant i tumultuosa, i de Pollentia no en deixà pedra sobre pedra i regà el seu clos amb la sang noble dels seus habitants. Palma se salvà de la destrucció degut al seu nom propi i perquè de palmes es coronaven ells després de les victòries opulents, de la mateixa manera que els romans ho feien de llorer. I restà l'illa en poder seu i subjecta al tirànic domini, com l'esclau al servei forçat del seu senyor.

I així com en el mar es produeix el fluxe i refluxe de les aigües, així també a la nostra illa succeí, a la invasió nòrdica, la de les gents del Sud, i una nova raça l'ensenyorí. Els descendents de

Mahoma entraren a Mallorca i hi plantaren la mitja lluna. La poblaren arreu d'alqueries i rafals i la roturaren extensament. Engrandiren la ciutat. Impulsaren el comerç i la indústria. El Corà substituï en absolut la doctrina de Crist. I tant l'enriquiren, que la seva existència era marcada en les cartes geogràfiques amb tintes daurades i resplendents, per indicar així la seva prosperitat i opulència. Durant aquesta època, el regne islàmic de Mallorca—tanta era la seva força—conquistà un imperi al Nord de l'Àfrica, i encara avui el nom d'"El Maiorqui", en aquelles terres, es té com un símbol d'espant i de crueltat humana.

A l'entremig, el comte Ramon Berenguer de Catalunya, conegut amb el renom de "Cap d'Estopa", amb les seves forces i l'aliança dels pisans i genovesos, desitjós de restaurar la fe catòlica a Mallorca, emprengué la seva conquesta i, ben prest, es féu senyor de la ciutat, la qual saquejà amb tots els horrors i pràctiques brutals d'aquelles èpoques bàrbares. Però escomesa Barcelona pels moros peninsulars, hagué d'anar-se'n per socórrer-la, i deixà l'illa subjecta a la custòdia dels genovesos. Aquests, quan el comte no hi fou, feren indignes tractes amb els naturals, i mitjançant una bona bossa d'or, abandonaren Mallorca al domini dels infidels que la conservaren encara per llarg temps com el més preuat dels tresors.

I així com els cataclismes geològics s'acabaren, deixant en pau tota la Terra, així també els cataclismes històrics de la nostra pàtria arribaren al seu fi, donant entrada a una nova raça de llarga i esponerosa descendència.

A la capella medieval del palau dels Tornamira, a Montpeller, davant el bell retaule gòtic que té besllums d'or clar, cremen dotze candeles de la mateixa mida, cada una de les quals porta el nom d'un apòstol. I a la cambra nupcial, pàl·lida com un lliri, nostra "dona Maria la Santa", esposa del rei En Pere de Catalunya, guarda entre els seus braços un tendre nadó, rosat com una poncella. Les candeles crepitien, fa hores que cremen sota l'esguard fidel dels frares guardians, i, una després de l'altra, consumides, van apagant les seves flames, i moren les papallones de la llum. La darrera que roman encesa és la dedicada a l'Apòstol Sant Jaume, i el fet simbòlic s'escampa per totes les cambres del palau, i arriba fins el llit de la partera la bona nova, entre la mescladissa

del rallar i dels resos. Més tard, totes les campanes de la ciutat repiquen alegres; la gent, fent comentaris, ompl les places i carrers, i a l'església, amb tota pompa, bategen el nadó i posen per nom Jaume a aquell infant que, amb el temps, havia d'omplir el món de la remor de les seves proeses i obrir amb el tall de la seva espasa fulgurant el llibre d'or de la nostra història.

L'infant En Jaume fou arrancat violentment dels braços maternals escalfats d'amor i tendreses, i entregat, per ordre del seu pare el rei, a la custòdia de Simó de Montfort, el gran cabdill de la Croada contra els albigesos, a la vora del qual es nodrí de fe religiosa i s'instruí en el dur aprenentatge de les armes.

Als nou anys d'edat, fuig de Montçó, de la custòdia de Montfort i dels Templers, vestint, manllevat, el primer gonió, i entra de ple en el camp de la vida activa. Als dotze, s'arma cavaller a Santa Maria de l'Horta de Tاراçona, i ja no té un moment de sossec en cerca de la pau i la prosperitat del seu vast reialme tot malmès i esquarterat sota les ambicions i les lluites particulars dels nobles.

Una vegada, a Tarragona, estant el rei En Jaume, després d'haver dinat a casa En Pere Martell mirant la mar blava que davant la seva vista s'estenia, fent sobretaula, recaigué la conversa sobre el regne islàmic de Mallorca, i En Pere Martell, que era expert capità de galeres i que en els seus viatges havia visitat i conegut aquelles illes, prengué la paraula, i en bells mots en féu la seva descripció. Parlà primer de Menorca, Eivissa, Formentera i les altres illes menors, i referint-se a Mallorca, contà els bons ports de refugi que tenia pels navegants, la seva riquesa agrícola, l'esplendor de la seva capital tota voltada de murs, els castells que la defensaven, i la seva situació geogràfica, tot ponderant les seves belleses naturals i les excel·lències del seu clima. Els nobles que acompanyaven Jaume I i que, ulls oberts, havien escoltat, sense perdre paraula, el suggestiu discurs de Pere Martell, suscitaron en el rei la bona idea de conquerir el regne descrit, i aquell, amb clarividència perfecta de la política expansiva de Catalunya i animat pel desig de plantar la Creu on imperava Mahoma, acceptà amb tot entusiasme tan bell i arriscat projecte.

I, en efecte, mesos després, es reunien en el palau dels comtes de Barcelona les Corts generals, convocades pel rei, per tal de tractar de la conquesta del regne de Mallorca. En aquella assemblea, a la qual eren presents tots els braços o estaments, Jaume I

explicà, amb paraula càlida i convincent, el seu bell projecte, i demanà l'ajut per a l'empresa, i oferí de repartir les terres entre els qui hi prenguessin part. I les Corts acceptaren la idea, i a l'escalfor de la croada, al crit de "a Mallorca tan bon dia", el foc de l'entusiasme s'encengué en els cors, i prest fou com un incendi illuminant tots els indrets del regne, i les remors dels preparatius i proveïments de la host s'alçaren arreu de la terra catalana com s'alcen les remors de les abelles entorn del buc.

Dels ports de Salou, Tarragona i Cambrils, sortí la host un bon dia cap a Mallorca, i era bell de veure per aquells que romani en terra, "que tota la mar semblava blanca de les veles, tan gran era l'estol". Durant la travessia, hi hagué moments de greu perill, "cruixien al vent les veles, com un eixam de banderes heròiques. A mitjan lloc reberen l'assalt formidable del llebeig, i sobre la veu del llebeig s'aixecà la humil deprecació del rei—encomenant-se a Nostra Dona Santa Maria.—El temporal s'apacà; i un cap al vespre tots els ulls, meravellats, veren perfilar-se com una visió, dins l'or i la vasta púrpura del ponent, l'enyorada Mallorca".

La nau del rei atracà a l'illot del Pentaleu, i un sarraí, anomenat Ali, s'acostà a Jaume I, i profèticament, tot mullat de l'escuma del mar, li digué que els astres li encomanaven la victòria. A mitjanit, sota la tènue claredat dels estels, es reuniren totes les naus, i la host féu via cap a la cala de Santa Ponça.

Els primers que petjaren, amb solc inesborrable, la nostra terra, foren En Nunyo Sanç, En Ramon Montcada i el Mestre del Temple. Un penó català fou plantat, simbolitzant el domini, i la primera lluita tengué lloc. Els sarraïns volgueren evitar el desembarc de les forces de Jaume I i la presa de la seva benamada illa d'or, i en aquest encontre vessaren la sang pròdiga i hi trobaren el desconhort de la desfeta i de la desesperança.

No foren tot murtres i llorers florits el que trobaren els cristians avançant cap a la Ciutat: les argelagues i esbarzers del camí feren sagnar les seves carns i esqueixaren les seves vestes. En Guillem i En Ramon de Montcada, forts puntals de la host, hi trobaren la mort heròica, i el mateix rei, davant els seus cossos estesos, regà la terra verge conquistada amb l'aigua regenerant de les seves llàgrimes. Un pi gegant senyalava aquell lloc de malaurança; els anys i les tempestes se l'emportaren, i avui, simple record, hi roman una creu de ferre que alça els braços sobre la garriga que creix tendra i perfumada.

La gran host catalana acampà a la plana de La Real, i començà el setge de la Ciutat, erigida de torres i de llances. Per aquell temps, el rei comptava solament vint-i-un anys, i segons el descriuen els cronistes, «fo lo pus leyal hom del mon, que ell era major que altra hom un palm, e era molt ben format e complit de tots sos membres; que ell havia molt gran cara e vermella e flamenca, el nas lonch e ben dret, e gran boca e ben feyta, grans dents bellas e blancas que semblavan perlas, e els ulls neyres, e bells cabells rossos semblant de fil d'aur e grans spatllas, e lonch cors e delgat, e'ls brassos grossos e ben feyts, e bellas mans e lonch dits, e las cuxas grossas per lur mesura, e los peus lonchs e ben feyts e gint calsants. E fo molt ardit e prous de sas armas, valent, e larch de donar, agradable a tota gent, e molt misericordiós, e hac tot son cor e sa voluntat de gerretjar ab sarrahins».

El setge de la Ciutat durà tres mesos, i en aquest temps s'installaren diversos enginys de guerra, s'intentà inútilment l'assalt, s'hagué de combatre a Ifantillà que s'havia apoderat de la font de la vila, es rebé la submissió de Ben-Aabet i amb ell la de gran part de l'illa que, des d'aquell moment, socorregué els exèrcits del Conqueridor amb civada, farina, fruites, carns, i altres manteniments, fins que per fi, el 31 de desembre de l'any 1229, Jaume I aconseguí entrar a la Ciutat.

El matí del dit dia, totes les forces de la host combregaren i s'encomenaren a Déu i a Nostra Dona Santa Maria, i a les ordres del mateix rei, repetides tres vegades, començaren a moure's cap a la bretxa oberta en el mur. «Via dins! via dins! que tot es nostre», cridaren uns servents catalans que s'havien avançat als altres clavant un penó en una torre; i diu la crònica, que, davanter, anava a cavall, un cavaller blanc amb armes blanques, que segons creença, fou el propi Sant Jordi davallat dels Cels per tal d'ajudar els cristians.

La batalla fou forta i terriblement cruel, la sang mesclada de cristians i sarraïns regà les places i carrers, el saqueig implacable i prodigiosament productiu, i el mateix Abuiàia, soldà dels mallorquins, pres pel rei En Jaume que el retengué fins a la mort. Però la llum del nou dia, alba d'un any nou, il·luminà, amb resplendors d'or i argent, el novell regne català voltat de mar Mediterrània.

El rei En Jaume complí el que havia promès a les Corts que decidiren l'expedició a Mallorcca; repartí les terres i els béns de l'illa entre els conqueridors, i la poblà tota de gent catalana. Tor-

nat a Catalunya, no oblidà mai més el nou regne; el visità de bell nou varies vegades, el pacificà en absolut, i l'enriquí de bells dons i d'admirables i sàvies lleis pel seu règim i govern.

I així, per les armes i per la sang, el rei En Jaume féu de Mallorca un regne català i cristià, situat al bell mig de la mar blava.

Entre els cavallers catalans que acompanyaren Jaume I a la conquesta de Mallorca, cobrint-se de glòries i honors, figura Ramon Lull, clar espill de la nostra més noble nissaga, el qual, en premi dels serveis prestats, obtingué, en el repartiment dels béns de l'illa fet pel rei, les possessions d'Aliebiti i Biniatró, els alous de Gebellí, Tell i Alcàritx, i la Cavalleria del seu famós llinatge.

El cavaller Ramon Lull era casat amb Elisabet Erill, igual al seu marit en noblesa de sang, i els dos determinaren d'establir-se a Mallorca devers l'any 1231, dos després de la conquesta, i una vegada que la lluita s'hagué apaivagat definitivament a l'illa. I conta la Tradició, germana major de la Història, que el seu casal—bressol de les més grans empreses espirituals—fou emplaçat en l'actual plaça de proveïments de la Ciutat.

Ramon Lull i Elisabet d'Erill portaven deu anys de matrimoni sense haver tengut cap descendència—estirilitat de terra verge que espera la sement per a la fructificació superabundant—, i a la fi d'aquest temps, passat en esperes i desig, arribà la benedicció de Déu encarnada en un tendre infantó, que més tard havia d'ésser l'home més gran i el nom més alt de la nostra prosàpia.

Aquell fill únic i prolífic a l'ensem, hereu del patrimoni familiar, portà el nom del pare, i rebé l'educació pròpia al seu estament i s'exercità en la carrera de les armes i en l'art o ciència de trovar.

No se sap amb certesa, dissortadament, l'any de la naixença de Ramon, compresa entre el 1231 i el 1235. Adolescent encara, el pren per patge l'alt el rei En Jaume, al costat del qual i a la seva ombra augusta, aprèn la política i la diplomàcia, s'amara de les intimitats de la vida cortisana, viatja per Europa, i es relaciona profitosament amb prínceps i senyors de totes parts. I això s'esdevenia en aquell temps famós de la corona d'Aragó, que tenia l'hegemonia completa de la mar Mediterrània i una influència poderosa dins el món.

El talent natural que Ramon posseïa i els seus coneixements,

adquirits al costat del Conqueridor, l'elevaren al càrrec de preceptor de l'infant En Jaume, hereu de la corona de Mallorca, del qual en fou després el senescal i majordom, intervenint així en la governació del regne i adquirint gran influència personal. Però també—tantes honors, tantes deshonors—, envanit de la seva posició social, pagat del seu ingeni, de les seves riqueses, de la seva figura, i oblidat de Déu, s'entregà lliurement a les passions amb força volcànica, desoïnt els preceptes dels Manaments i les regles de la seva cristiana i catòlica educació.

Malgrat aquesta vida desordenada, Ramon, tal volta per refrenar els ardors de la carn o per moviment espontani i indefugible, contragué matrimoni amb Blanca Picany, de la qual n'hagué dos fills, Domènec i Magdalena. Però ni la santedat del vincle, ni la consideració a la esposa, ni l'amor paternal, ni els respectes socials, ni el perill de l'ànima, foren bastants per a contenir aquella lascívia impetuosa, que sense fre trencava lleis i calcigava conveniències morals, i seguia escandalosament dins la vergonya del vici i la passió.

Una vegada—ja tenia llavors trenta anys el senescal Ramon Lull—en la pau tranquil·la de la nit, pensant una «vana cançó per una sua enamorada» que el tenia seny a perdre com un foll, quan enfilava els mots a la rima com el qui enfila perles d'un collar, li aparegué, solemne i agusta, sobre el pany de la paret, la imatge de Jesús Crucificat que li mostrava tot el sofriment de la passió i l'adoriment de la seva conducta. Esporuguit, Ramon deixà la ploma i es ficà al llit amb el pensament trepanat per mil idees diverses, turmentada la seva consciència negra com l'ull d'un pou. Amb tot i això, seguí la seva vida de disbauxa, i quatre vegades més, la imatge del Senyor enclavada a la Creu se li mostrà, incitant-lo a que deixés el món i les seves vanitats i s'entregués totalment al seu servei.

Des d'aquell moment, Ramon fou tocat de la Gràcia divina, i de l'interior i tràgica batalla que lliuraren la seva consciència i els seus sentits, vius i desperts a la vida, se'n produí la mort i la consumpció del passat, i d'aquelles cendres, a l'embat violent de la fe, en revivà una nova flamarada potent que illuminà, i encara illumina, amb claredats encegadores, tots els segles de la nostra Història, així com de la crisàlida repugnant i terrosa en surt la papallona blanca i immaculada que vola dins un raig de sol.

Atemperat el seu esperit de la primera agitació passada, i pen-

sant que "major caritat n'igú pot haver en vers d'altri que posar la pròpia vida per ell", es sentí disposat al sacrifici del seu cos i a la gran empresa de convertir els incrèduls i infidels a la veritat de la Fe catòlica, fundant col·legis de llengües orientals on se formassen predicadors d'Evangelí, i reduint a mètode científic els coneixements humans com armes per esgrimir en defensa de la Religió.

Venguda la festa de Sant Francesc i estimulat per l'exemple del fundador, obtengut el permís del rei i vençuda la resistència de la seva esposa a la separació, sobreposant-se als afectes de marit i de pare, reserva una part del seu patrimoni per a la sustentació familiar, reparteix entre els pobres la resta, i se'n queda quelcom per dedicar-lo al *sant negoci* que emprenia.

El renovellat Ramon comença una llarga romeria, a peu i mendicant, per tal d'obtenir del Senyor la força necessària que l'aguanti materialment i espiritualment en la gran empresa, i el seu bordó de pelegrí pobre i penedit marca les rutes que porten al sepulcre de Sant Jaume de Galícia, al santuari de Nostra Dona de Roca-tallada, al sepulcre de Sant Pere i Sant Pau de Roma, i la Santa Terra d'Ultramar, i tornà a Mallorca reconfortat i pres per la flama viva de la fe.

Després d'aquest pelegrinatge, emportat Ramon del seu zel i no trobant-se en condicions culturals suficients per desenrotllar el seu vast programa, com un simple escolar, començà l'estudi del llatí i dels autors que considerà més apropiats al seu pensament. I creient que l'aràbic havia de ésser el vehicle més eficient a la propaganda de la fe entre els infidels, comprà un esclau sarraí, al qual es sotmeté com a deixeble durant alguns anys, i estigué un dia a punt de morir a les seves mans homicides, a causa d'haver-lo reprès severament per haver flastomat contra Déu.

Després de deu anys de la seva conversió, passats en estudis, oracions i penitències, assaonat de ciència, es retirà al Puig de Randa, pel tal d'impetrar l'ajut celestial, i als vuit dies de pregària fervorosa i constant, com un nou Moisès, fou il·luminat per *certa il·lustració divina* que li ordenà d'escriure alguns llibres per procurar la glòria de Déu i esvair les errors dels infidels.

Baixa de Randa l'inspirat Ramon, i es trasllada al Monestir de la Real, en el qual produeix el seu primer i grandíols llibre, titulat Art General. I, des d'aquell moment, ja no cessa mai més la seva ploma d'escriure, i es multipliquen abundantament i prolíficament

les seves obres tractant de totes les coses de la poligrafia universal, que l'eleven a la més alta esfera de la saviesa i de la santedat. I, en el mateix lloc de Randa, on havia rebuda la inspiració, en acció de gràcies, fa edificar una ermita humil.

L'infant En Jaume de Mallorca, sabedor de les obres produïdes per Ramon, i volent protegir la seva idea de la conversió dels infidels, li concedeix permís per fundar a Miramar de Valldemossa un col·legi de missioners, i, encara, dota aquesta concessió, estimada per Lull com la nineta dels seus ulls, amb cinc-cents florins d'or. I allà, en aquell bell paratge solitari, "entre la vinya i el fonollar", en el bosc frondós situat a l'altiu coster de la muntanya, sobre el mar, tretze frares menorets, de noms ignorats, sembraren la llevor primera de la Congregació de *Propaganda Fide*, tres segles i mig abans d'ésser instituïda canònicament a Roma. Però, desgraciadament, no se sap per què, Ramon hagué de contemplar, amb abundoses llàgrimes, la desfeta d'aquest Estudi.

Aquell sojorn de Miramar fou l'últim de relativa quietud en la vida de Ramon. Des d'allí, estengué les seves ales d'àliga cabdal, que volaren contínuament fins a la mort, per tots els cels del món, per procurar la glòria del seu Amat i evitar les seves deshonors.

Per espai de vint-i-dos anys, no cessà Ramon de trescar totes les terres i de tocar a la porta de totes les Corts, en demanda d'auxili per a fundar Col·legis de Missioners amb els quals convertir els infidels, per a conquerir la Terra Santa, i per a predicar i estendre la Santa doctrina. Visità tot el món conegut, des de les parts septentrionals de "Guirlanda i Bocinia" fins a les meridionals de l'Abissínia, des de l'occidental Lusitània fins a la misteriosa Tartària de sol ixent. Petja tots els camins, i el seu pas va senyalant-se amb la meravella prodigiosa de la seva saviesa i de la seva producció literària constant, en la qual arriba a comptar més de tres-cents obres, totes elles de primera magnitud.

Sense comprendre les terres de la Catalunya continental d'avui, visita Montpeller, Perpinyà, Lió, Avinyó, París, Gènova, Nàpols, Assís, Pisa, Sicília, Messina, Roma, Xipre, Famagosta, Rodas, Malta, Viana, Armènia, Tunis i Bugia. I sols de pensar les dificultats del viatjar en aquelles èpoques, i que alguna de les poblacions citades figura, cinc, set, nou vegades en els seus itineraris, resta hom sorprès de les activitats del Mestre, difícilment superables per ningú. I, en aquestes visites, tracta amb tots els magnats per exposar-los els seus projectes, i en uns troba ajut, en altres indiferència, i en els

restants negoció. Té relacions amb els Papes Joan XX, Honori IV, Nicolau IV, Celestí V, Bonifaci VIII, i Climent V; amb Sant Ramon de Penyafort; amb els reis Jaume I, Jaume II de Mallorca, Felip el Bell de França fill d'Elisabet de Mallorca, Jaume II d'Aragó, Sanxo de Mallorca, Frederic de Sicília, el de Xipre i el de Tunis; amb el Govern de la República de Pisa; amb el Gran Mestre dels Templers; i assisteix personalment al Concili de Viana, i als Capítols de Frares Predicadors i Frares menorets, professant en la tercera ordre de Sant Francesc, ja vell de dies. I la seva vida, tan accidentada, és sempre un desconhort i una decepció constant.

Lull és mestre a les escoles de París, on explica els seus tractats, i en els darrers temps hi és per combatre l'averroisme que ja s'escampava per Europa, i en aquella capital el tenen per un foll, i els estudiants l'anomenen amb el bell renom de "Mestre Ramon barba florida", barba llargaruda i blanca de la neu dels anys.

És empresonat i maltractat a Tunis on predicava la santa fe catòlica i combatia les heretgies del Corà; es posa greument malalt a Xipre i està a punt de morir emmetzinat pels encarregats de curar-lo; és empresonat novament a la ciutat de Bugia, i, quan expulsat d'aquell territori pel seu rei, s'embarca cap a Gènova, la seva nau naufraga a les costes de Pisa, i ell sol i un altre es salven miraculosament, però es perd el tresor d'alguns llibres que havia escrit en aquell temps; i, no cansat encara ni retut de tantes decepcions rebudes, més ferm que mai, recomença amb més briu les seves activitats, i ajunta al seu programa la idea d'armar una croada militar per a conquerir la Terra Santa, reduïnt a una sola les distintes Ordres existents aleshores.

En una de les seves vengudes a Mallorca, amb l'aprovació i ajut del rei En Sanxo i del bisbe Guillem de Vilanova, fundà a Randa una escola lullista, origen del que fou més tard pollent Estudi General o Universitat Lulliana.

A l'estiu de 1314, s'aparellà pel seu darrer viatge Ramon Lull, català de Mallorca, com ell mateix s'anomenava, i a Tunis, escriu les seves últimes obres, que porten la data de desembre de 1315. A Bugia, concita les ires de la plebs amb les seves predicacions, és arrossegat a les afores de la ciutat, insultat i furiosament apedregat, i l'apòstol rega amb la seva saag bullent l'ardent terra africana, i el seu cos, mal ferit i agonitzant, rep l'últim acolliment humà en una nau de genovesos que sortia cap a Mallorca.

A alta mar, a les envistes de la seva terra natal, i a l'hora

de l'alba, Ramon entrà en la pau del Senyor, després de cinquanta anys d'apostolat constant, deixant el món assaonat de les seves obres i corprès de la seva sapiença, quan expirava amb ell l'any 1315.

La vida del Mestre és plena de santedat i de saviesa, i ultra això, que tot sol bastaria per fer-lo l'home més complet de la tretzena centúria, Catalunya i Mallorca li reten homenatge com al primer dels seus clàssics i plasmador de l'idioma. Ell emprà en els seus escrits les llengües llatina, aràbiga i catalana, la darrera de les quals es pot ben dir que va formar, ja que fins aleshores el seu ús s'havia limitat a la rònega crònica, a la trova i als actes d'ordre familiar. I l'empremta que hi posà supera la del Dant dins la llengua italiana, i la dels escriptors francesos del segle XIV i castellans del XV dins els seus respectius idiomes.

I així, per la fe i per la saviesa, Ramon Lulí féu de Mallorca un centre de cultura universal, conegut i estimat de totes les terres.

L'orador apocalíptic Sant Vicenç Ferrer, Dominic de l'Ordre de Predicadors; el confessor de Papes i de Reis, que fou el que més intervengué directament en la sentència de Casp a favor de Ferran d'Antequera i en contra del bon català Comte d'Urgell, en temps de Pere de Luna, Papa del cisme d'Occident amb el nom de Benet XIII, que tenia la cort a Avinyó, vengué a predicar a Mallorca durant els anys 1413 i 1414.

I conta la tradició que el Sant valencià, trobant el regne de Mallorca perdut moralment, decantat de la fe de Jesucrist i de l'Església, profetitzà la seva horripilant destrucció sota les aigües de la mar que l'envolta, si no sorgia un fill de la terra que, coronat de santedat, en fos la seva salvaguarda.

El primer de maig de l'any 1531, quan tota la contrada valedemossina flairava, coberta de flors, i en els horts arrupits sota l'aspra serralada cantaven els rossinyols, en una humil casa del poble va nèixer Catalina, filla de Jaume Thomàs i Creus i de Marquesina Gallard, de la possessió del mateix nom.

I aquella nina, que més tard havia de pujar als altars amb

tots els honors de la glòria eterna, ja estava consagrada d'infant pel prodigi de la gràcia celestial, com un lliri venturer que creix en el camp i que embalsama amb la seva sentor. La seva mare l'alletava i els divendres no volia prendre els pits, i les seves primeres paraules foren oracions.

Educada en un gran fons de religiositat dins la casa pagesa i humil, però endreçada i de fe sincera, Catalina, abans dels tres anys, ja sabia l'Avemaria, i dels seus llavis purs i incontaminats l'oració pujava al Cel per l'escala aurífica d'un raig de sol.

Pel seu aspecte reposat i tranquil, impropï de l'edat, en el poble li deien "la velleta", i les seves diversions i esbargiments eren oir la missa i escoltar els sermons.

Un dia, per desgràcia, la seva mare amb una estirada li tregué un braç fora de lloc, i la Verge Maria a la porta del temple l'hi compongué. Per totes parts, sota les oliveres centenàries, en l'obaga del bosc, a la llum radiant del camp obert, davant la meravella del paisatge, com un nou *poverello* encantat del sol, de les aigües, dels ocells i de les flors, trobava l'altar propici a la pregària, i no tenint rosari, passava les desenes amb les fulles bellugadisses que arrancava dels arbres.

Quant tenia cinc anys, morí el seu pare, i poc temps després, un dia en què, contra la seva voluntat, l'havien enllestida per anar al ball de boleros i copeos, i pogué fugir-ne i amagar-se a la seva cambra, petita com una nou, posant-se en oració fervent, tingué una celestial aparició, i veié el seu pare entre clarors resplendents i músiques delicioses, coronat de glòria. I sempre que resava a la seva cambra, un niu meravellós i bell com cap altre, sortia de la llum per estar amb ella.

Catalina era bella entre les valldemossines del seu temps, i la seva cara ovalada i auriolada per la nitidesa blanca del rebosillo, tenia el posat místic del d'una verge tota bondat i pau. Però ella mortificava la seva bellesa humana, i sota la roba, sobre la fina pell, se posava el drap gruixat i bast que raspa i ulsura la carn; a l'hivern cru, quan la neu queia i tot era blanc i els membres tremolaven de fred, no s'acostava al foc de la llar encesa; i pel camp, es descalçava i els seus peus nus trepitjaven els cards espinosos i el feien florir amb les roselles de la seva sang; i de tot quant trobava en feia cilicis i deixuplines.

Tot el poc que tenia ho dava als pobres, i fugia de festes, balls i saraus, per recloure's en la intimitat i solitud de les seves

pregàries i colloquis celestials amb els Sants i Santes que sovint se li apareixien, i les seves úniques amors terrenals eren la família i les flors, amb predilecció les roses.

En aquell temps, es feia gran festa en els batetjos i una comparsa de nines vestides de blanc acompanyava el padrí i la padrina, i tot el poble cercava per padrinet dels infants recent nats la santeta de can Thomàs, com ja deien a Na Catalineta. Un dia que havia fet de padrina a un nadó de Son Mas i que per això l'havien enllestida i enjoiada ferm, quan tothom celebrava la festa, ella tota sola, lluny del trull, es posà a resar sota el parral de la clastra i, estant així en oració se li aparegué Jesucrist a la creu i li digué que no s'agradàs mai d'aquelles robes i garlandes, perquè Ell la tenia escollida per a coses millors.

Quan sentia cantar a l'església, restava sorpresa pels èxtasis, adormida, com ella deia, i no cessaven les aparicions celestials que la confortaven i l'ajudaven en els perills, dient-li que seria esposa del Senyor, en la qual cosa ella es delitava en extrem.

Tenia vuit anys, i un dia que resant, resant, espigolava a Son Mas, darrera els segadors, li aparegué Nostre Senyor crucificat, amb l'expressió adolorida del gran martiri, i li digué que seria seva en vida i en mort. Catalina mai més no oblidà aquella visió de sofrència, i amb ella va combatre tots els defalliments i es reconfortà en els patiments i temptacions que tant la perseguiren. Des de llavors, quan havia d'espigolar, es posava en oració, i dues belles donzelles li feien la feina i n'hi treien la maina.

La seva mare, per poder sostenir la nierada, havia d'anar a treballar al camp, i una vegada, estant Catalina resant a la seva cambra, se li va aparèixer i li digué que acabava de morir, però que no s'entristís perquè se'n pujava a la glòria, i Catalina va plorar, i en tengué pena i conhort, i les seves llàgrimes foren agredolces.

Òrfena de pare i mare, la família l'hagué de recollir, així com les seves germanes, i ella, que llavors sols tenia deu anys, se n'anà amb el seu petit boliquet de nina pobra i desvalguda sota el braç a ca els concos de Son Gallard. El que més l'entristí fou el separar-se tant de la seva església estimada, però s'aconhortà pensant que els aspres roquissars de la possessió, veïnada de Miramar i santificada per la petja de Ramon Lull, li servrien d'altar per consagrar-hi l'ànima a Déu. A la nova residència, fou la criadeta de

tothom, la serventa humil i endreçada a la qual tots, des de l'amo a l'últim missatge, manaven feines.

Quan ella resava, els Sants i les Santes del Cel davallaven i li feien el seu treball en el camp, però el dimoni, sota diversos aspectes i de mil maneres distintes, sempre que podia l'enutjava i la mortificava. El seu consol era anar a l'esglesieta de la Trinitat de Miramar per posar-se en comunicació amb Déu, però inclús això ho havia de fer d'amagat i quan el treball ho permetia. Guardava ovelles sota les oliveres grandioses i turmentades i un ocell de mil colors es posava a les seves mans i li deixava sentir els seus refilets encantats.

Una vegada que portava el dinar als segadors, baixant per un camí en rost, el dimoni li donà una empenta, i ella i panera rodolaren avall i l'olla es trencà i el pa i el cuinat restaren escampats. Davant els seus plors, comparegué Santa Catalina qui l'aconsolà i li compongué el vestit, mentre Sant Antoni i Santa Pràxedes li recollien el dinar i li confegien els tests de l'olla rompuda. Quan arribà als segadors, res no era coneixedor i el cuinat era fumós i saborós com mai no ho havia estat.

Una nit de lluna, estant a Valldemossa, tanta era la claredat que creié que havia trencat l'alba i se n'anà a cercar aigua a la font, i quan el broll remorós queia dins la gerra, sobtadament, les campanes de Cartoixa tocaren les matines de mitja nit. Catalina, morta de por, rompé en plors, i Sant Antoni Abad posada la capulla, li sortí a l'encontre i l'acompanyà a casa seva, portant-li la gerra regalimant de frescor.

Un dia, a Son Gallard, enfilada a una morera, collia fulles per les cuques de seda, i el seu cosí, un tros enfora, s'entretenia tirant pedres i la volgué espantar; voltà la bassetja i engegà el mac, amb tanta mala fortuna que la ferí al mig del front i la sang li cobrí la cara. A les cases, digué que havia caigut i sempre més, sobre el front, tengué la mostra, com un estel.

Son Gallard fou el punt de les més dures proves per què passà Catalina, i la seva puresa en sortí triomfant i més encisadora, així com el diamant adquireix més brill després d'ésser tallat, perquè allà, el dimoni, per fer-se-la seva, no estalvià cap recurs, i foren continuades i punyents les temptacions de la carn i de la riquesa i de tota la mentida humana.

Contínuament, els moros desembarcaven a les costes mallorquines; robaven i feien esclaus i tenien alarmats els pacífics habi-

tants de l'illa, i per evitar això, l'emperador Carles V organitzà la famosa expedició a Alger, l'any 1541, que tan funesta fou. En aquesta expedició, prengué part el Capità dels Tercis, Antoni Castanyeda, natural de Valladolid i de noble família. Un gran temporal desfé l'armada i moltes naus s'enfonsaren, entre elles la de Castanyeda, el qual es salvà nadant, i aferrant-se a les roques de Mallorca, en fou tret per una barca. Castanyeda feia temps que desitjava deixar aquella vida i professió, i aquesta desgràcia el decidí. Féu penitència un parell d'anys en el fons d'una cisterna eixuta de Sa Torre, del terme de Valldemossa, i després passà a una cova, sota el monestir de la Trinitat. A proposta de l'Inquisidor del regne, se n'anà a Roma a demanar dispensa per haver guerreat, i quan tornà, fou ordenat sacerdot i obtengué el benefici de Miramar on deia missa pels habitants dels encontorns solitaris. Fra Antoni Castanyeda fou el pare i director espiritual de Catalina, i per la seva mediació, aquesta pogué veure realitzat el seu sonni d'amor.

A les dificultats humanament insuperables que s'oposaven a la vocació de Catalina: la seva pobresa i les males anyades dels darrers anys, se n'hi afegí una altra més greu encara d'ordre moral, produïda per la sortida del convent d'una donzella valldemosina que en féu gran escàndol, i quan la gent de Son Gallard conegué el secret desig de la nostra Santa, en féu burla, i li digué que el que volia era fugir de feina, i que anàs a cercar a altra part el dot necessari. Però Déu que té poder sobre totes les coses, volgué tòrcer aquests pensaments i ho féu per la veu sobrenatural dels elements. Una nit en què una gran tempestat de vent i aigua arrabassava els arbres de rel i feia tremolar les velles cases de la possessió, la gent de Son Gallard, tenint por d'ésser esclafada, sortí esporuguida al camp ras, i quan hi fou, contemplà esglaiada com s'enrunava amb fort terrasbastall tota la part on era Catalina, que encara romania a la seva cambra. Corregueren tots per cercar-la entre el munt informe de les pedres, bigues i mobles, i allà la trobaren, vestida i ben reposada, mirant-se la feta com si ella no hagués passat per cap perill. Davant aquest miracle, tots compregueren que la vocació de Catalina no s'havia de contradir i es proposaren d'ajudar-la per entrar al convent.

Fra Antoni Castanyeda, que tenia gran predicació i valiment entre la gent rica, se'n menà Catalina a Ciutat per fer-la monja, i l'acomodà a la casa del cavaller Mateu Zaforteza i Tagamanent,

casat amb Dona Magdalena Gual des Mur i Termens, els quals, encantats de la seva presència, la reberen molt bé, i amb ells estigué una llarga temporada, tant a Ciutat com a la seva possessió de Raixa, on tengué moltes temptacions del dimoni que no la deixava en un punt de repòs.

En aquest temps, estigué molt malalta, i s'exercità en la virtut, en les deixuplines, oracions, dejunis i turments, i la seva fama de Santa s'estengué arreu. I també en aquest temps, Elisabet, filla de la casa, li ensenyà de llegir i de brodar.

Mentrestant, el Pare Castanyeda no reposava, i de casa en casa captava com una almoïna el dot de la pretesa monja, però els temps eren calamitosos i tothom se n'excusava. Provà de demanar l'entrada sense dot als convents de Santa Magdalena, Sant Jeroni i Santa Margarida, i també la negativa fou la resposta, la qual anà contristat a comunicar a Catalina que l'esperava asseguda i pacient sobre una gran pedra en el Mercat.

Mentre el Pare Castanyeda li contava fil per randa tot el calvari de les seves gestions i ella l'escoltava resignada amb llàgrimes als ulls, veren que els feien senyes d'enfora i que pantejant se'ls acostava Mossèn Bonet, el confés del convent de Santa Magdalena, el qual els digué que les monges s'havien refet i que acceptaven sense dot la donzella valldemossina. Acte seguit, es presentaren també els donats dels altres convents amb igual comanda, i davant aquest prodigi, el Pare Castanyeda i Catalina en restaren meravellats i en donaren gràcies a Déu.

Aquells mateixos dies, moria la padrina materna de la Santa, defensant-se d'un moro a Valldemossa, en l'escomesa de la nit històrica del 1^{er} d'octubre de 1552, i dia 13 de novembre d'aquell mateix any, comptant-ne vint-i-un d'edat, entrava Catalina en qualitat de postulant al convent de Santa Magdalena.

A la nova Casa del Senyor, l'obediència fou en ella virtut heròica, i tot un seguit de pensaments sensuals i grans sofrances morals i corporals, foren el turment cabdal de la seva ànima pura.

Dia 25 de gener de 1553, prenia el vel blanc de les novícies, i tota la seva figura era gràcil i embalsamant com un lliri camperol, i transpirava ja amb els resplendors de la santedat.

La mestra de novícies la sotmeté a proves duríssimes, quasi cruels, i ella tot ho suportà amb goig inefable i complí amb excès l'odediència.

Mentrestant, el dimoni no la deixava, aturmentant-la continua-

dament amb els mils procediments de la seva escola, però els Sants i les Santes del Cel la protegien i la confortaven amb la seva presència i amb el seu exemple. Tenia els raptos i els èxtasis a balquena, i la seva fama de Santa, incontenible entre les parets del convent, s'escampava a dolls abundantíssims per tota l'illa, així és que el dia que professà, posant-se el vel negre i esposant-se eternalment amb el Senyor de les seves afeccions, el 24 d'agost de 1555, tot el temple era massell de gent per a contemplar-la.

Els seus arrobaments místics no solament duraven dies, sinó dues i tres setmanes, i durant ells restava sense beure ni menjar, i quan despertava era per tornar als suplicis infernals. El dimoni la llançava escales avall, l'arrossegava per les sales i corredors dels claustres, li tirava pedres i foc, ferint-la i cremant-la, i sobretot en els darrers anys de la seva vida, aquests turments són indescriptibles. Totes les monges, espaordides, sentien els bramuls de Llucifer impotent, tremolaven les parets del convent, brandaven soles les campanes, s'apagaven els llums, i ella, la Santa, empesa per una força invisible, rebotia pels corredors, com una fulla presa pel vent, i romania massella de cops i rajant sang de totes les ferides. Una vegada, fins i tot fou tirada a la fonda cisterna del claustre plena d'aigua, i altra que no hagués estat ella mil vegades hi hauria mort ofegada.

Per altra banda, pronosticava el que succeiria i sempre amb encert; veia totes les coses que passaven fora el convent i fora l'illa i la seva descripció era corroborada després; rebia sucre del Cel per obsequiar a les monges la vigília de Nadal a fi que tenguessin bona veu; socorria els navegants en perill; donava la salut; entre altres prediccions, anuncià la seva mort amb tres anys de temps; i les Santes del Cel l'ajudaven en els seus treballs i brodaven per ella amb les seves mans immortals.

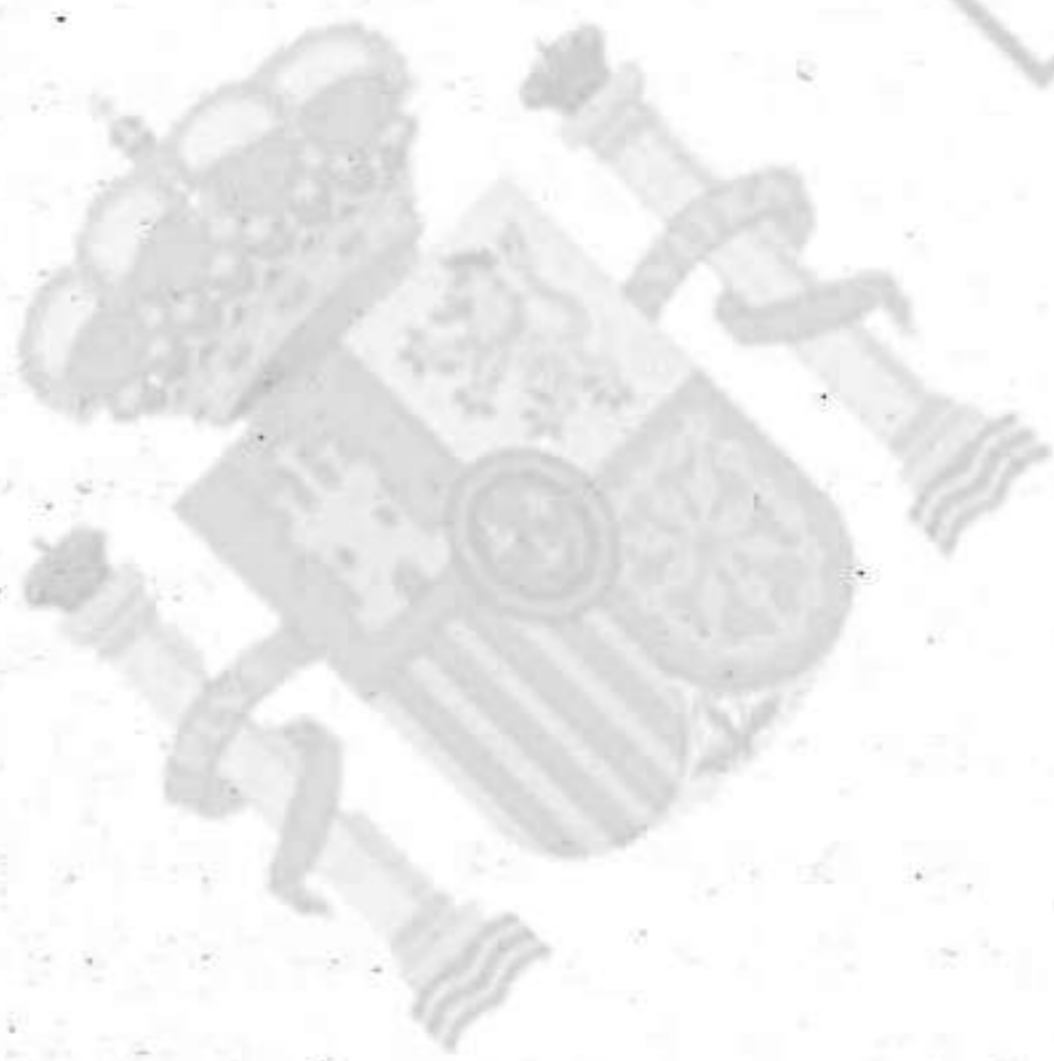
Abans de les festes de Pasqua de 1574, sense tenir cap malaltia greu, volgué el confés i seguidament el Santíssim Viàtic, s'acomiadà de totes les monges i humilment els demanà perdó; després d'un èxtasi breu l'extramunciaren, i, suaument, com un que s'adorm, escoltant la cançó de les oracions postres, entregà l'ànima a Déu i morí de ferida d'amor el dia 5 d'abril, als quaranta tres anys d'edat.

El 22 de juny de 1930, el Papa Pius XI la inscriví en el catàleg dels Sants, i Catalina Thomàs, la humil verge valldemossina, pujà als altars amb tota la pompa de la glòria eterna. I per la

seva santedat restà salvada l'illa de Mallorca per sempre més, i les aigües del mar ja no podran pujar sobre la terra.

I és que, a vegades, la flor petita és la que més embalsama, com l'ànima plaent a Déu com més humil, més gran és i més glorificada resta.

ELVIR SANS



LLETRA DE BARCELONA

LA ciutat, cada any, posa fi al seu estiu, amb l'agrupament de tot Catalunya al volt del monument a Casanova. Aquest any, la desfilada prengué una magnitud extraordinària, com si davant un futur fosc—futur immediat, perquè el futur remot només pot ésser nostre—, es veiés més clara que mai la necessitat del front únic, i així arribar a convertir en desfilades de glòria, les que ara encara ho són de recança.

Aquesta tardor no ens és pas benèvola. Una temperatura de plom agreuja les temors produïdes per unes crisis polítiques que no deuen ésser pas ben resoltes, quan ens deixen amb l'ai al cor.

Malgrat els maldecaps, però, reprenem la nostra ruta d'hivern, de cara al vent, i no pas sense empenta.

La vida esportiva inaugura la temporada amb la ja clàssica travessia del port: cursa de natació, vistosa i engrescadora com cap altra, i aquest any, amb la sorpresa d'un triomfador podríem dir inèdit.

Com a esdeveniment artístic d'un singular relleu, foren unes representacions de *Medea*, al teatre grec de Montjuïc, per la companyia Xirgu Borràs.

Espectacle bo per a ésser recordat tota la vida, i no pas, precisament, perquè aquelles passions de tumult i destructores puguin despertar a l'espectador de la nostra hora grans emocions, però sí una esgarrifança que neix al contacte d'aquell immortal vent de tragèdia. I la veu de Margarida Xirgu, creadora superba de la protagonista, a l'aire lliure, sobre un fons de fulles d'aura, pren una ànima que subjuga amb el seu so màgic. A més, els espectacles sense sostre donen al públic una personalitat molt més important que no té un públic de lloc tancat. La intensitat del seu escoltar i del seu silenci arriben a l'altura de l'art de qui l'encisa, i no hi ha dubte que l'ocell que canta, i el núvol—de debò—que passa, donen a l'obra un valor, si més no, diferent de tot el que estem acostumats a veure.

Aquest any, el començament de curs no ha tingut la categoria d'altres anys, perquè la Universitat ha ajornat l'obertura fins al vinent novembre. Aquesta nostra Universitat Autònoma vol fer les coses ben fetes, i ha començat amb el seu embelliment interior, cosa que segurament agrairan les juventuts escollides de tots els estaments, que n'hauran de fer llur estada predilecta.

És un fet ben encoratjador veure la munió de gent jove que aquest any comença a aprendre la nostra llengua. Els cursos són nombrosos, se'n van obrint de nous cada dia i—o prodigi! hauríem dit deu anys enrera—no hi manquen pas els alumnes castellans.

El món artístic ha reprès moviment, després de la calma estival, amb un començament ben encertat.

Una exposició d'homenatge als pintors Urgell, pare i fill. Les sales ocupades per les obres de Modest Urgell semblà que s'hagin de visitar de puntetes. La dolça amargor d'aquell aire, d'aquells horitzons implacables, fan un efecte profundíssim. Una pobra gallina, una barca abandonada, semblen contenir tota la tristesa del món. En sortir de la sala, ens inclinem com si sortíem d'un temple. Cada quadre un altar.

"Conferentia Club" reprèn les tasques amb un conferenciant d'alta categoria: Maurois. Tant aquesta conferència com la que el cèlebre novel·lista va donar a l'Institut Françaís, tingueren un públic nombrosíssim, i els temes d'ambdues foren descabdellats amb incomparable finor. Escoltant Mr. Maurois un es sent bressat per tot l'encís de la llengua francesa.

Com cada any, l'orquestra Pau Casals ha obert les portes de la nostra temporada musical, amb els seus concerts sempre esperats i ben rebuts. Aquets concerts són una excellent preparació a la temporada del Liceu que aquest any s'anuncia ben densa i interessant.

Quin bon efecte va fer a Barcelona la visita d'una comissió que li portava la salutació d'una Barceloneta provençal! En moments de depressió, hauríem de redreçar-nos pensant que de les fetes dels tirans destructors, ve un dia que no en resta res, mentre les obres dels grans constructors, ja ho veieu, mai no moren.

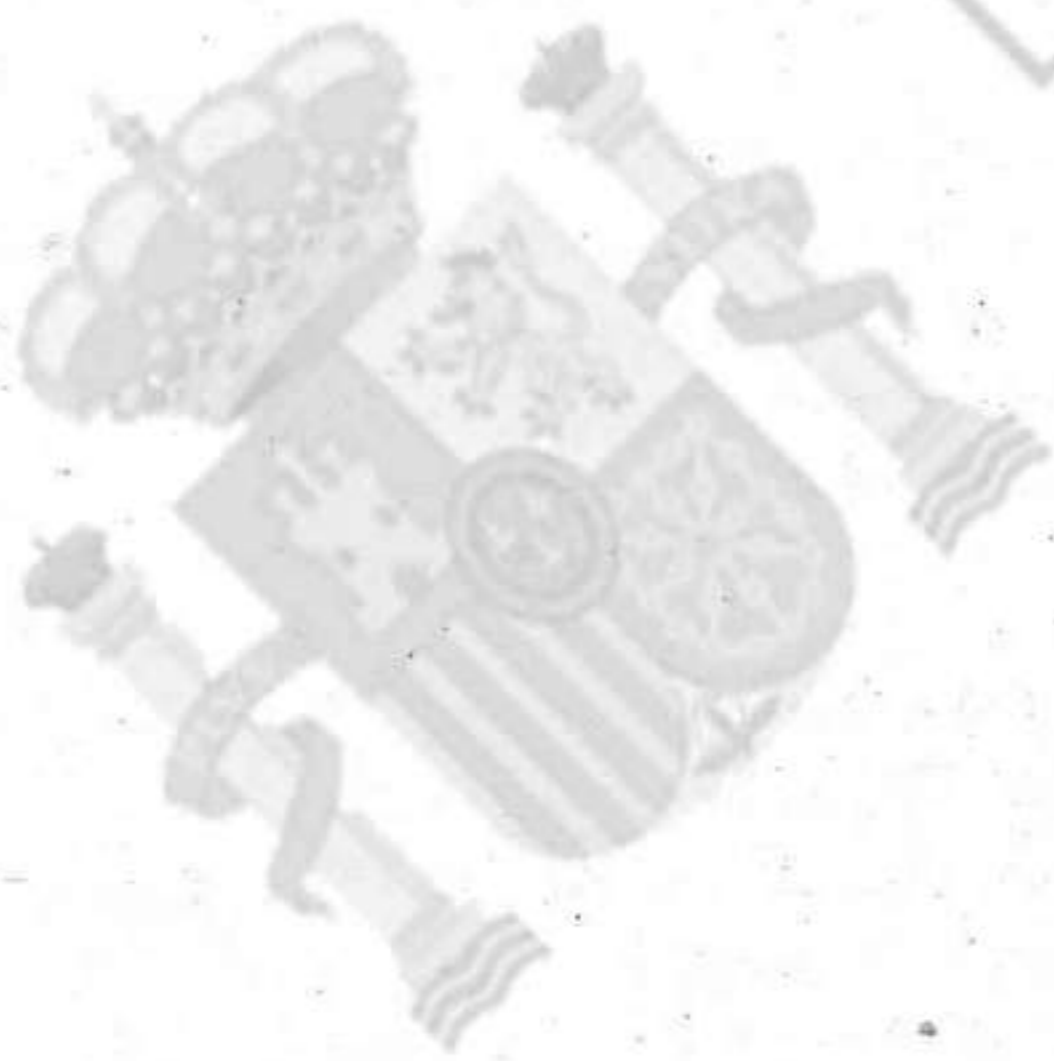
Amb aquesta bona disposició que, avui, tothom té per a fer festa, ens vam decidir a treure un bon partit de la festa de la Raça. Això sí, ho vam fer amb tota innocència. De bon matí, es van mobilitzar gairebé tots els cistells de la Ciutat i cap a muntanya falta gent. Temps esplèndid. A migdia, tothom tornava a casa ra-

diant: els cistells curulls de bolets de totes formes i colors. Les nostres muntanyes no tenen verí. A la tarda, naturalment, necessitarem un espectacle que només demanés la nostra admiració, i vam anar a seure a les escales de davant el gran brollador de Montjuïc. Ho hem vist moltes vegades, però sempre ens ve de nou; altrament, bones pessetes ens va costar i les coses cares han de retre tot el possible. No és estrany, doncs, que no ens fem pregar gaire per anar a veure l'aigua de tots colors que dansa incansablement, davant els ulls riallers de grans i petits, vells i joves.

I ara, caldrà que deixem tota distracció, a fi de no errar el camí que ens convé d'agafar, a les envistes de l'esdeveniment cabdal que s'acosta.

Pobres de nosaltres, si no podem posar la data del 19 de novembre vinent, entre les de bona recordança.

MARIA AGUADÉ



E L S L L I B R E S

ROIG I LLOP, TOMÀS, MESTRES, SALVADOR.—*Siluetes Epigramàtiques*.—Llibreria Verdager.—A. Domènech S. en C.—Barcelona.—1933.—144 pp. s. n.

La novetat bibliogràfica d'enguany es pot ben dir que la constitueix aquest llibre que Roig i Llop, i Mestres, ens ofereixen agermanats i donat-se la mà, un amb la ploma i l'altre amb el llapis.

Aquest llibre és simplement una galeria de seixanta cinc esplèndids retrats d'altres tants personatges catalans, tots ells valors purs dins l'art i la literatura especialment.

Tant En Roig i Llop com En Mestres, en aquesta obra, se'ns presenten com impressionistes en alt grau sensitiu, i les seves «siluetes», escau dir-ho, són com les fotografies instantànies preses sense coneixement del retratat, perquè en elles hi ha tota la vida, el moviment, el caire més viu i pronunciat de la persona reproduïda.

Roig i Llop, amb aquella facilitat de ploma i d'idea que li és tan característica, amb aquell llenguatge de mots llampants i senyorívols que li és tan propi, en breus i concises ratlles, dibuixa la silueta literària de cada un dels personatges que desfilen per les planes del llibre. I aquets personatges, estilitzats fins el màxim, passen ràpids, lleugers, dins l'obra, guspirejant al sol, oferint a l'ull del lector que observa els trets més essencials del seu volum humà o de la seva ànima posada al descobert. I en això, en aquestes estilitzacions, fetes amb gràcia i estètica, radica tot el mèrit de l'autor, que en la seva visió perfecta agermana la ironia més fina amb el gust més depurat. La seva sensibilitat resta impressionada al paper, talment la que es pogués impressionar en un clixé que, a més de la figura material, absorbís també la faisó espiritual de l'home.

En el pròleg, entre altres coses, es diu: "Aquest llibre que acabeu d'obrir és un llibre sense fel. Els seus autors, amb la més bona intenció del món, no han pretès altra cosa sinó fer-hi una mica d'entomologia literària". I la veritat és que en el llibre no hi ha fel i que l'entomologia literària s'hi ha aconseguit en un alt grau de perfecció i d'interès.

Quant a la part que el jove Salvador Mestres aporta a l'obra, hem de dir que completa i complementa la d'En Roig i Llop, i que ambdós, l'artista gràfic i el literat, s'han situat a un mateix nivell, cosa que encara fa més atraient el llibre pel seu equilibri. Salvador Mestres és un mestre del llapis, i les seves caricatures, fetes amb tota traça i amb velada ironia, tenen tant de dibuix material com espiritual.

La presentació del llibre, edició completament numerada i amb el nom del subscriptor a cada exemplar, és verament esplèndida, i acredita els tallers sabadellencs del successor de Joan Sallent, en els quals s'ha fet el tiratge.—E. S. R.

RECULLS DE FORA

Dia 2, tal com havia anunciat, es presentà a les Corts el Govern del Sr. Lerroux, i pronuncià aquest un extens discurs en el que explicà el programa del Govern. En la mateixa sessió, el Sr. Prieto, en nom de l'oposició socialista respongué i anuncià la presentació d'una proposició per la que es negava la confiança al Govern, i el Sr. Azaña féu un discurs també en atac al Govern. En la sessió de l'endemà, dia 3, després d'uns apassionats discursos dels Srs. Lerroux, Azaña, Sbert (el qual negà també, en nom de l'Esquerra Catalana, la confiança al Govern on tenia un ministre), i Gordón Ordás, el Sr. Lerroux presentà a la Cambra la dimissió del Govern. El President de les Corts, Sr. Besteiro, requerí al Sr. Lerroux de no abandonar el banc blau amb l'agitació que regnava a la Cambra i posà a votació la proposició de desconfiança al Govern, que fou derrotat per 189 vots contra 91. Tot seguit, el Sr. Lerroux acudí al Palau Nacional a presentar la dimissió total del Gabinet i quedà oberta la crisi de Govern de la República.

Després de les consultes, que començaren tot seguit, al vespre de dia 4 fou encarregat de formar govern el Sr. F. Sánchez Román, el qual declinà l'endemà l'encàrrec. Aleshores, fou encarregat el Sr. Manuel Pedregal (progressista) qui també, dia 6, renuncià per impossibilitat de remeis una concentració republicana, i fou encarregat el Doctor Marañón, que féu gestions fins dia 7 al vespre en què declinà l'encàrrec, el qual fou conferit pel Sr. Alcalá-Zamora al catedràtic de Dret Polític Sr. A. González Posada. Fracassat també aquest, a primeres hores de la nit de dia 8 fou cridat al Palau Nacional el ministre de la Governació del discutit Gabinet, Sr. Martínez Barrio, el qual, després de consultar el Sr. Lerroux acceptà l'encàrrec de formar Govern, del qual facilità la llista el mateix dia 8, i que quedà constituït en la següent forma:

Presidència: D. Martínez Barrio (radical); Estat: C. Sánchez Albornoz (Acció Republicana); Guerra: Vicenç Iranzo (Agrupació A. S. R.); Marina: Leandre Pita Romero (O. R. G. A.); Governació: Manuel Rico Abello (Independent); Finances: A. Lara (Radical); Justícia: Botella Asensi (Radical-socialista); Instrucció: D. Barnés (Radical-socialista); Obres públiques: R. Guerra del Rio (Radical); Agricultura: Ciril del Rio; Indústria i Comerç: F. Gordón Ordás (Radical-socialista); Comunicacions: Emili Palomo; i Treball: Carles Pi i Sunyer (Esquerra catalana).

* * *

En el mateix primer Consell de Ministres tengut pel nou Govern en el Palau Nacional sota la presidència del Cap de l'Estat Sr. Alcalá-Zamora, aquest signà el decret de dissolució de les Corts, i un altre decret pel qual es convoca a les eleccions generals de nous diputats a Corts per al diu-

menge 19 de novembre i assenyalant la data del 8 de desembre per a l'obertura del nou Parlament.

* * *

El 20 d'octubre, es reuní a Madrid per procedir a la seva constitució el Tribunal de Garanties. Promogut en aquell acte un viu incident pel Sr. Pradera, el dit Alt Tribunal no pogué quedar constituït fins en la sessió de l'endemà dia 21, en què foren elegits els Vice-Presidents primer, Senyor Ferran Gasset, i segon Sr. Jordi Manuel Traviesa, i elegiren igualment els representants regionals que han de durar dos i quatre anys, entre aquets darrers Balears.

* * *

Amb data de 24 d'octubre, fou signat el decret pel que es traspassa a la Generalitat de Catalunya els serveis que es refereixen a l'administració de Justícia. El decret va acompanyat d'un informe subscrit pel lletrat-secretari de la Comissió Mixta, Sr. Rafel Closas, on es dicten normes per a la pràctica de dit traspàs.

* * *

Després del darrer Congrés del Partit Radical-Socialista espanyol, que acabà la matinada del 26 de setembre, quedà dit partit bifurcat en dos grups acabdillats respectivament pel Sr. M. Domingo, i pel Sr. F. Gordón Ordás.

* * *

També a la Generalitat de Catalunya començà el mes amb una crisi de Govern. En obrir-se el Parlament català, dia 2, el Conseller primer Sr. C. Pi i Sunyer pronuncià un discurs pel qual explicà els darrers fets—crisi parcial per passar el Sr. Selves a Governador General, escissió del grup de «L'Opinió», etc.—que acabà amb la notificació de la dimissió de tot el Govern. La tramitació de la crisi no fou tan ràpida com de tot d'una es digué, i fins dia 4 no fou donada pel Sr. Macià la llista del nou Govern, de marcada significació esquerrana i obrerista, segons declaració del propi President, i constituït per: Conseller primer: Miguel Santaló; Justícia i Dret: Pere Corominas; Governació: Pere Mestres i Albert; Finances: Carles Pi i Sunyer; Cultura: Ventura Gassol; Sanitat i Assistència social: Josep Dencàs; Agricultura i Economia: Joan Ventosa i Roig; Treball i Obres públiques: Martí Barrera i Maresma.

* * *

Dia 10, es presentà el nou Govern català al seu Parlament, en una sessió moguda, en la qual els dissidents de l'Esquerra—grup de «L'Opinió»—presentaren una proposició incidental per a demanar la comparescència del Sr. Macià davant la Cambra per tal de donar compte de la tramitació de la crisi. La proposta (que implicava un vot de censura contra el President de la Generalitat) fou rebutjada per 44 vots contra 27.

El Conseller primer, Sr. Santaló, féu en la mateixa sessió la declaració governamental i fou presentat a la Cambra un projecte de llei, segons el qual s'ajornen les eleccions municipals, convocades a tota Catalunya, per dia 17 de desembre. El projecte fou aprovat en una sessió següent.

Després d'aquest, fou posat a discussió un projecte de llei pel que

s'estableix als 21 anys la majoria d'edat a Catalunya. En la sessió del 24, hi hagué una interpellació dels dissidents de «L'Opinió» sobre la manifestació de tipus feixista dels «escamots» de l'Esquerra, en la festa de l'Estadi de Montjuïc el diumenge dia 22. I el 25, en mig de grans escàndols, se tengué un viu debat sobre l'assalt a la impremta de *El Bé Negre* el dia abans, relacionat amb l'afer dels escamots. Les darreres sessions del mes les ocupà una nova interpellació sobre el traspàs de serveis.

* * *

A València, tengueren lloc dia 30 grandiosos actes amb motiu del trasllat de les despulles del novel·lista i fervorós animador republicà Vicenç Blasco Ibáñez. Les despulles de l'escriptor valencià foren duites des de Menton (França), on havia mort, en el vaixell de guerra Jaime I, i rebudes a la seva arribada pel Cap de l'Estat Sr. Alcalá-Zamora, quatre Ministres del Govern, el President de la Generalitat Sr. Macià, el Sr. Lerroux, els Ambaixadors de França i Estats Units i nombroses representacions i autoritats.

Assistí a dits actes una excursió mallorquina organitzada pel Partit Radical i presidida per l'ex-Diputat i President de la C. G. de la Diputació Sr. F. Julià i l'Alcalde de Palma Sr. Tomàs Renteria.

* * *

Dia 17, fou reobert el Parlament francès, davant el qual presentà el Govern Daladier el seu projecte de reconstitució econòmica i financiera. En la sessió que acabà la matinada de dia 24, fou derrotat el Govern per 329 vots contra 241. La votació provocà la dimissió del Govern Daladier i féu al mateix temps patent la divisió dels socialistes francesos, dels quals votaren contra el govern els de Léo Blum i amb ell els de Renaudel.

Després de les habituals consultes, el President Lebrun encarregà dia 25 de formar govern a l'ex-ministre de Marina Mr. Albert Sarraut, radical, el qual l'endemà presentà la llista del nou Gabinet en el que ocupa la cartera d'Afers Estrangers el Sr. Paul Boncour i el Sr. Daladier, ex-President, la de Guerra.

* * *

El 25 de setembre s'obrí a Ginebra la XIV Assemblea general de la S. D. N. en la que pronuncià el discurs de ritual el President de Noruega, Senyor Mowinckel. Fou elegit President de l'Assemblea, que finà les sessions dia 11 d'octubre el Delegat de l'Àfrica del Sud, Mr. Water.

Dia 8 d'octubre, es reobrí a Ginebra la Conferència del Desarmament, sota la presidència de Mr. Henderson. Dia 14, es feren públiques dues notícies importants: la decissió de Hitler que Alemanya es separava de la S. D. N. i el decret de Hindenburg pel que dissol el Reichstag i convoca noves eleccions per dia 12 de novembre, a fi que el poble alemany expressi la seva conformitat respecte a la política del Govern.

* * *

El dia 3, quan sortia d'una reunió que el partit cristià-social havia celebrat al Parlament, fou víctima d'un atemptat a Viena el Cancellier d'Àustria Sr. Dollfuss. Un desconegut li disparà uns trets de revòlver que li causaren ferides al pit, sortosament no de gravetat.

* * *

Del 21 al 24 octubre, haurà tengut lloc a Viena un Congrés internacional de perruquers, amb ocasió del qual fou organitzada una exposició retrospectiva del pentinat.

«Poble alemany, treball alemany», tal és el títol d'una important exposició que s'obrirà a Berlin el 17 març de 1934, i que serà a la vegada etnogràfica, històrica i econòmica.

Amb motiu de commemorar-se el 21 d'octubre el centenari del naixement d'Alfred Nobel, es celebraren a tota Suècia festes nacionals. A propòsit d'aquest centenari, és interessant de consignar la importància del premi que duu el nom del famós enginyer i la relació d'aquest nom amb la idea de civilització i pau mundial. Fins avui, han estat llorejades amb el Premi Nobel 166 persones, representants de 15 nacions, distribuïdes així:

Alemanya, 39; Gran Bretanya, amb el Canadà i les Índies, 27; França, 26; Estats Units, 15; Suècia, 12; Països Baixos; 7; Dinamarca, 7; Suïssa, 6; Àustria, 5; Itàlia, 5; Bèlgica, 4; Noruega, 4; Espanya, 3; Polònia, 2 (o bé 4, si es té en compte la nacionalitat primitiva de la polonesa Maria Skłodowska, esposa del francès Curie, guanyadora dels premis de Física i Química de l'any 1911); Rússia, 1.

A més, han rebut el Premi Nobel de la Pau, tres institucions: l'Institut de Dret Internacional de Gant, l'Oficina Permanent de la Pau a Berna, i el Comitè Internacional de la Creu Roja, de Ginebra.

La quantitat de les sumes lliurades ha variat molt d'un any a l'altre. La primera vegada, cada un dels premis fou de 150.782 corones; l'any 1923, 114.935 corones i enguany serà de 170.331 corones.

Els Premis Nobel són quatre: Literatura, Física, Química i Medicina i Fisiologia, i es distribueix un cinquè premi a favor de la Pau.

A Madrid, es reuní el 4 d'octubre la XIX Conferència del Congrés internacional de la Unió Interparlamentària, al Palau del Senat.

Per la tribuna del «Conferentia Club», de Barcelona, desfilaren aquest octubre, Louis Piérard, escriptor i Diputat del Parlament Belga, President del «Pen Club» de Brusselles, qui dissertà sobre: *Els problemes nacionalistes a Bèlgica*; i el novel·lista francès André Maurois.

La represa de les tasques dels «Amics de la Poesia» fou confiada a Josep M.^a de Sagarra, que llegí i comentà el seu nou llibre de poemes: *La rosa de cristall*. Llegim que s'ha encomanat per dita associació a J. V. Foix un estudi sobre la poesia de Ramon Lull, que ocuparà una de les sessions a la Sala de Conferències de la Llibreria Catalònia.

A Barcelona, ha fet la seva aparició un nou diari, *Avui*, català, independent.

A Washington i sota els auspicis del Govern dels Estats Units, es reu

nirà el 17 de novembre la 3.^a Conferència internacional de l'Associació Roerich, l'objecte de la qual és, com tothom sap, la protecció eficaç en temps de guerra i pau de les obres d'art i monuments històrics. D'aquesta reunió, on tots els grans països del món han tramés delegats i que ha d'acabar la tasca començada en 1931 i 1932, en serà president d'honor el propi promotor del pacte que duu el seu nom, el Prof. Nicolau de Roerich, i «protector» el Ministre d'Estat dels EE. UU. M. A. Wallace.

* * *

Com un cas remarcable de continuïtat d'esforç i de triomf de la bona idea al final d'una carrera de resistències, cal esmentar la inauguració del Passeig Arqueològic de Tarragona amb assistència del Delegat de Belles Arts, S. R. d'Orueta, el 8 d'octubre. Aquest passeig fa la volta a l'acròpolis tarragonina, al peu de les muralles ciclòpies, des de la porta de la Portella fins a la de Sant Antoni, i projectat anys enrera pel servei de Conservació de Monuments de l'antiga Mancomunitat, havia passat per llargues tongades d'abandó i fins d'hostilitat abans no ha arribat a ésser un fet i un atractiu i embelliment de la imperial ciutat.

* * *

L'Oficina Internacional de Museus, organitzadora de la Conferència internacional de Museus que ha de tenir lloc a Madrid el 4 d'abril 1934, ha publicat l'ordre del dia de la reunió, que comprèn els següents extrems: Arquitectura dels Museus.—Distribució de locals del Museu.—Qüestions especials (il·luminació, neteja, calefacció, ventilació, seguretat, etc.).—Presentació de les colleccions.—Prèstecs, dipòsits i canvis entre Museus.—Exposició de documents museogràfics (plans, maquetes, cartells, publicacions, propaganda etc.).

Els treballs de la Conferència es referiran als museus i a les colleccions d'art, d'arqueologia, d'història i d'art popular.

* * *

Alguns llibres nous:

Tractat de l'Assateia d'Azarquiel, de Don Profeit Tibbon (volum IV de la Biblioteca Hebraico-catalana).—Baltasar Bonet: *Sol de València*.—Miguel Melendres, prev.: *La Muntanya de la Mirra*.—† Joan Duch i Arqués: *Les hores gerdes* (poesies).—B. Gispert Sandoval: *Vora la llar* (faules).—Ramon Vayreda: *Joan Carles Panyó, la seva vida la seva obra i el seu temps*.—Lluís Deztany: *Mn. Joan Jacme: Alcoati, llibre de la figura del uyl*.—M. Foyé: *Resum d'aviació* (Barcino).—Artur Perucho: *Resum de literatura russa* (Barcino).—Sant Joan Crisòstom: *Del Sacerdoci* (Biblioteca de la Paraula Cristiana).

N O T I C I A R I

CAMPS D'ATERRATGE

Al port de Pollença s'ha inaugurat un camp d'aterratge. L'acte consistí a davallar-hi l'aparell "Dragó", al cap de vint minuts, d'eixir de Palma i de volar damunt La Pobla i Pollença. És el present un dels camps que la companyia "Aerotaxi" pensa establir a Mallorca pel foment del turisme aeri. Igualment un altre a La Pobla.

EL REFERÈNDUM

S'ha celebrat la votació en referèndum sobre l'emprèstit per a la canalització de les aigües; fou favorable, però hi prengueren part un nombre reduït de ciutadans. Per tant, segons l'Estatut, pot l'Ajuntament acordar dita millora amb el vot a favor de les quatre cinquenes parts dels regidors.

LA CAPELLA CLÀSSICA

Al pati de l'històric Palau de la Almudaina tengué lloc el primer festival de música mallorquina, organitzat per la Capella Clàssica. Amb aquest motiu, hi onejà per primera volta, al cap de sis-cents anys, la nostra bandera barrada. Hi foren presents les primeres autoritats de la nostra Ciutat i de molts de pobles, i també moltíssima gent. Les composicions executades foren aplaudides. Com a fi de festa, es cantà "La Balanguera" per la Capella i públic, tots a peu dret. Tant el Director, com els coristes reberen moltes felicitacions, a la que unim la nostra, ben fervorosa.

TURISME

Durant el mes de setembre, segons l'Oficina d'Informació del "Foment del Turisme" han arribat disset vaixells creuers de turisme amb 4.988 passatgers i en vaixells correu 7.665, la qual cosa denota una minva de turisme.

CLUB AERONÀUTIC

Se té el propòsit de fundar aquí un club aeronàutic, que fos a manera de filial del camp del Llobregat.

OBRES DE PORT

Un dels Consells de Ministres ha aprovat les subhastes per a la construcció d'un moll a Porto Cristo i el de Sant Pere, a la nostra Ciutat.

DISPENSARI D'HIGIENE SOCIAL

S'ha inaugurat aquest Dispensari antituberculós, al carrer de Ricard

Ortega, al cor de les barriades populars de Llevant, dotat dels instruments clínics que figuren en els millors dispensaris tipus Calmette.

RADIO MALLORCA

Aquesta entitat ha tengut l'encert de dedicar una vetlada mallorquina a honor dels autors locals i amb la col·laboració de la Companyia Catina-Estelrich. Als intermedis, es radiaren alguns discs de música popular mallorquina.

UNIÓ DE FIRES INTERNACIONALS

Procedents de Marsella, arribaren a Mallorca els Delegats de les Fires de Mostres internacionals, els quals han de celebrar la reunió general d'aquest any a València. Amb aquest motiu, els directors de la Fira de Mostres, de València, ha establert un circuit turístic per als dits Delegats, que comença a Mallorca.

LÍNIES AÈRIES

Es creu que aviat serà un fet la inauguració de la línia Palma-Eivissa que uniria els mallorquins amb l'illa germana, mitjançant un aparell "Havilland". També s'espera per ben prest el funcionament d'una altra línia Palma-València-Barcelona, amb aparell "Dornier" que s'acaba de construir a Itàlia. Es faran dos viatges diaris.

BIBLIOTECA POPULAR

S'ha obert a Pollença una Biblioteca popular creada per l'Ajuntament.

NOUS INSTITUTS

Acaben de crear-se els nous Instituts Locals de Segona Ensenyança a Felanitx i a Inca.

TEMPORALS

L'hivern ha fet l'entrada amb fortes pluges, que han obstruït molts de camins i tret de mare molts de torrents, i han ocasionat grans pèrdues al camp i a la població. Els trens de Santanyí i de Sóller hagueren de suspendre els serveis i es veieren en la necessitat de fer el transport de viatgers en autocars. El terror de la Ciutat Jardí era un llac i així a molts indrets de l'illa.

PORTS DE REFUGI

Una comissió de pescadors ha demanat al Ministre d'Obres Públiques que mani la construcció d'uns petits ports de refugi a Cala Pi i a l'illot de La Porrassa.

SEMI-COLÒNIA ESCOLAR

Ha començat a funcionar a la Quarentena, prop de mar, una semi-colònia escolar. Els nins surten de Ciutat en autòmibus a les vuit del matí i no hi tornen fins a las sis de la tarda.

EDICIONS DEL BURIL

Hem rebut un prospecte molt interessant i molt ben editat, on s'anuncia la intenció de fer reviure l'art de fer llibres, tot inspirant-se en la més

pura tradició tipogràfica. Aquestes publicacions s'inicien amb el "Libre d'Amic e d'Amat", de Ramon Lull, el text del qual va a càrrec de mossèn Galmés. Curen de l'edició els artistes Bracons-Duplessis. L'edició, sòbria i majestuosa, ornada de calderons, cap-lletres, culs-de-llàntia, amb bell frontis tirat en vermell i negre. La recomanem als nostres amics.

AVÍS

Per tal de regularitzar la sortida puntual d'aquesta revista, el pròxim número serà extraordinari i en ell donarem cabuda a l'original que posseïm corresponent als mesos de novembre i desembre, amb els quals quedarà completat el tom de l'any VI de la nostra publicació.

MINISTERIO
DE CULTURA

La Redacció solament es fa solidària dels treballs que no porten signatura. Dels articles signats en són responsables llurs autors.

LA NOSTRA TERRA

DIRECTOR:
ANTONI SALVÀ I RIPOLL

ADMINISTRADOR:
JOAN I. VALENTÍ I MARROIG

Redacció i Administració: *Palacio, 40, baixos.*—Ciutat de Mallorca

Preus de subscripció: Any, 12 ptes.—Trimestre, 3 ptes.—Número solt, 1'25 ptes.

ESTAMPA D'EN FRANCESC SOLER.—SANT FRANCESC, 2 I 4.—PALMA DE MALLORCA